

## **Eduskunta**

### **Valtiovarainvaliokunnan kunta- ja hyvinvointijaosto**

**Asia: HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025**

#### **Teema: TAE 2025 ja hoitotyön tutkimuksen tilannekuva**

Hoitotyön tutkimussäätiö sr (Hotus) kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja antaa asiantuntijalausunnon koskien vuoden 2025 talousarvioesitystä ja hoitotyön tutkimuksen tilannekuva.

#### **Yleistä**

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa painotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen menetelmien arviointia erityisesti laadun, vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden näkökulmasta. Tavoitteena on edistää vaikuttavien, kustannusvaikuttavien ja parhaiden käytäntöjen käyttöönottoa sosiaali- ja terveyspalveluissa, panostamalla tutkimukseen sekä suositusten kehittämiseen ja vakiinnuttamiseen. Hallitusohjelman osana on käynnissä kansallinen palvelureformi, jonka tavoitteena on parantaa palvelujen yhdenvertaisuutta, saatavuutta ja laatua sekä hallita kustannusten kasvua. Reformin ytimessä ovat saumattomat, integroidut palveluketjut, potilaskeskeisyyden lisääminen ja ennaltaehkäisevien hoitokäytäntöjen vahvistaminen, jotta palvelut vastaisivat paremmin kansalaisten tarpeisiin ja olisivat taloudellisesti kestäviä pitkällä aikavälillä.

Hoitotieteellisellä tutkimuksella ja näyttöön perustuvan hoitotyön kehittämisellä on keskeinen rooli sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen uudistamisessa. Koska hoitotyöntekijät muodostavat merkittävän osan sote-henkilöstöstä, heidän työnsä vaikuttaa suoraan hoidon laatuun ja kustannuksiin. Tämä korostaa juuri hoitotyön tutkimuksen ja laadukkaan, näyttöön perustuvan hoitotyön vahvistamisen merkitystä. Esimerkiksi painehaavojen aiheuttamien suorien kustannusten on arvioitu olevan Suomessa vuosittain noin 500 miljoonaa euroa. Sen sijaan niiden ehkäisykustannukset ovat vain kymmenesosan niiden hoitokustannuksista. Hoitotyöllä on painehaavojen ehkäisyssä ja varhaisessa tunnistamisessa keskeinen merkitys. Hoitotyön merkitys näkyy myös asiakkaiden ja potilaiden elämän monissa eri vaiheissa asioissa, joiden arvoa ei voida edes mitata euroissa. Esimerkiksi saattohoidossa potilaiden ja heidän läheistensä kunnioittava kohtaaminen on mittaamattoman arvokasta.

Terveystieteelliseksi velvoittaa kaikkia terveydenhuollon ammattilaisia toimimaan näyttöön perustuen. Hoitotyön tutkimussäätiön (Hotus) vuonna 2022 julkaisemassa raportissa todetaan, että Suomessa on vielä puutteita ja vaihtelua hoitotyön näyttöön perustuvuudessa. Vuonna 2024 toteutetun seurantakyselyn tulokset ovat parhaillaan analysoitavana. Tasalaatuisen, näyttöön perustuvan hoitotyön toteutuminen koko maassa vaatii sekä kansallisia lisätoimia että tukea hyvinvointialueille ja sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioille. Panostaminen näyttöön perustuvaan hoitotyöhön parantaa palvelujen laatua ja vahvistaa lisäksi hoitotyöntekijöiden osaamista, mikä puolestaan tukee alan veto- ja pitovoimaa.

Hotus haluaa tuoda esille hoitotieteellisen tutkimuksen ja näyttöön perustuvaa hoitotyötä tukevien kansallisten, alueellisten ja organisaatiotason rakenteiden vahvistamisen merkityksen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden laadun, vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden varmistamisessa, ja siten palvelureformin tavoitteiden saavuttamisessa.

## **Laadukkaan yliopistotasaisen hoitotieteellisen tutkimuksen varmistaminen**

Valtion rahoitus ja panostukset yliopistotasoiseen tutkimukseen ovat keskeisiä tekijöitä näyttöön perustuvan hoitotyön vahvistamisessa. Korkealaatuinen hoitotieteen koulutus tukee uuden tutkimustiedon tuottamista, mikä osaltaan myös parantaa koko ammattikunnan osaamista ja vahvistaa hoitotyön veto- ja pitovoimaa. Samalla tutkimus tuottaa näyttöä hoitotyön menetelmien arvioimiseen, hoitotyön laadun, vaikuttavuuden ja turvallisuuden kehittämiseen sekä tuottavuuden parantamiseen. Suomalainen hoitotieteellinen tutkimus on kansainvälisesti arvostettua ja korkeatasoista, mikä lisää sen merkitystä sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisessä.

Hoitotieteellisen tutkimuksen tarve kasvaa jatkuvasti, koska ala tarkastelee laaja-alaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon keskeisiä yhteiskunnallisia kysymyksiä. Tutkimustulokset tarjoavat ratkaisuja hoitotyön veto- ja pitovoiman haasteisiin sekä auttavat kohdentamaan resurssit tarkoituksenmukaisesti. Uusi tutkimustieto on myös välttämätöntä hoitotyön koulutuksen ja palveluiden kehittämisessä kuten digitalisaation hyödyntämisessä.

Yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen rahoituksen varmistamisessa on tärkeää huolehtia siitä, että investoinnit johtavat osaamisen, tuottavuuden ja kilpailukyvyn parantumiseen, mikä puolestaan tukee pitkän aikavälin talouskasvua ja vahvistaa hyvinvointiyhteiskunnan rahoitus pohjaa. Rahoitusta kohdennettaessa on otettava huomioon hoitotyön tarpeet sekä varmistettava eri tieteenalojen tasapuolinen kohtelu, jotta positiiviset vaikutukset näkyvät laaja-alaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon kehityksessä.

## **Hoitotyön laadun ja vaikuttavuuden kehittämisen edellytyksenä kriittisesti arvioitu ja ajantasainen näyttö**

Yksittäisten ja satunnaisesti valittujen tutkimusten sijaan näyttöön perustuvien ratkaisujen kehittäminen vaatii rakenteita, jotka mahdollistavat aiheeseen liittyvien tutkimusten kattavan ja järjestelmällisen tarkastelun, kriittisen arvioinnin sekä johtopäätösten muodostamisen koottuun tutkimusnäyttöön perustuen. Tällainen näyttöön perustuvan tiedon tiivistäminen tapahtuu esimerkiksi järjestelmällisten katsausten (*eng. systematic reviews*) ja näyttöön perustuvien hoitosuosituksen kautta. Luotettava näytön tiivistäminen edellyttää huolellista ja läpinäkyvää prosessia, joka noudattaa tiedeyhteisössä hyväksyttyjä toimintamalleja, sekä kootun näytön ajan tasalla pitämistä. Tämän prosessin toteutuminen edellyttää myös riittävien resurssien varmistamista.

Nykyisten rakenteiden ohella tulisi myös pohtia sellaisten rakenteiden kehittämistä, joilla voidaan vastata nopeisiin hoitotyöhön ja laajemmin sosiaali- ja terveydenhuoltoon liittyviin kansallisiin tiedon tarpeisiin. Tällaiset rakenteet mahdollistavat nopean ja tiivistetyn tutkimusnäytön käytön esimerkiksi poliittisessa päätöksenteossa, ja varmistavat, että ajankohtainen ja relevantti tutkimustieto on nopeasti päätöksentekijöiden käytettävissä.

## **Kansallisten hoitosuositukset yhtenäisten näyttöön perustuvien hoitotyön käytäntöjen perustana**

Kansalliset Hotus-hoitosuositukset® ovat vakiinnuttaneet asemansa keskeisinä tiivistetyn ja luotettavan tutkimusnäytön lähteinä ja näyttöön perustuvien yhtenäisten hoitotyön käytäntöjen kehittämisen perustana. Kehittämällä hoitotyön käytäntöjä näyttöön eli parhaaseen saatavilla olevaan tietoon perustuen voidaan tehokkaasti kohdentaa sosiaali- ja terveydenhuollon resursseja, parantaa toiminnan vaikuttavuutta ja kustannusvaikuttavuutta, edistää potilas- ja

asiakasturvallisuutta sekä varmistaa inhimillinen hoito ja kohtelu. Hotus-hoitosuositukset ja niihin perustuvien yhtenäisten hoitotyön käytäntöjen kehittäminen vähentää myös hoidon laadun perusteetonta vaihtelua ja edistää siten potilaiden ja asiakkaiden saamien palvelujen tasalaatuisuutta.

Hotus on Suomessa ainoa organisaatio, joka kansallisesti edistää hoitotyön näyttöön perustuvaa toimintaa sosiaali- ja terveydenhuollossa ja hoitotyön koulutuksessa. Hotus-hoitosuosituksen lisäksi Hotus julkaisee laadukkaisiin järjestelmällisiin katsauksiin pohjautuvia Näyttövinkkejä sekä edistää näytön leviämistä ja käyttöönottoa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelu- ja koulutusorganisaatioissa. Lisäksi Hotus seuraa ja arvioi näyttöön perustuvan hoitotyön toteutumista ja siihen liittyviä tukirakenteita kansallisesti.

Hyvinvointialueilla on kasvava tarve kehittää palvelujaan näyttöön perustuen ja parantaa niiden laatua, vaikuttavuutta ja kustannusvaikuttavuutta. Tämä näkyy Hotukselle tullessa lisääntyneinä yhteydenottoina, erityisesti hyvinvointialueiden kehittämistoimintaan kohdistuvien leikkausten myötä. Väestörakenteen muutokset tulevat myös lisäämään sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarvetta, mikä haastaa nykyisiä toimintatapoja.

Hotus on saanut myös useita pyyntöjä, joissa korostuu Hotuksen materiaalien merkitys hoitotyön koulutuksen perustana. Erityisesti on noussut esiin tarve saada Hotus-hoitosuosituksia myös englanniksi, mikä liittyy kasvavaan kansainvälisten hoitotyön opiskelijoiden ja työntekijöiden rekrytointiin hyvinvointialueilla. Hotuksen nykyiset resurssit mahdollistavat materiaalien tuottamisen vain suomen ja ruotsin kielillä.

Hotuksen kansallisesti ainutlaatuinen toiminta on ratkaisevan tärkeää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen laadun, vaikuttavuuden, kustannusvaikuttavuuden ja turvallisuuden edistämiseksi. Tämän toiminnan pitkäjänteisen suunnittelun ja toteuttamisen mahdollistamiseksi olemme esittäneet Hotuksen perusrahoituksen nostamista ja vakiinnuttamista. Olemme siten toimittaneet Sosiaali- ja terveysministeriöön ja Hotuksen valtionavustuksen valvojana toimivalle Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle esityksen koskien kehykseen kirjattavan Hotuksen valtionavustuksen perustason nostoa 800 000 euroon vuodesta 2026 alkavasta nelivuotiskaudesta alkaen (Hotuksen valtionavustuksen perustaso on nykyisin 388 000 euroa). Valtionavustus on Hotuksen toiminnalle kriittisen tärkeä, sillä se muodostaa valtaosan sen toiminnan rahoituksesta.

Lisäksi hoitotyön kustannusvaikuttavuuden kehittäminen osana Hotus-hoitosuositusprosesseja sekä hoitotyön koulutuksesta tullessa englanninkielisiin materiaalitypyyntöihin vastaaminen edellyttävät lisäpanostuksia vuonna 2025. Valtion talousarviossa vuodelle 2025 Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamomentilla 33.03.04 on osoitettu Hotukselle avustusta 720 000 euroa, joka on 80 000 euroa vähemmän vuoteen 2024 verrattuna. Esitämme, että Hotukselle kohdennetaan vuoden 2025 lisätalousarviossa tunnistettuihin hoitotyötä koskeviin tarpeisiin vastaamiseksi lisäavustusta 80 000 euroa.

### **Tukirakenteet näyttöön perustuvien ratkaisujen kehittämiseen ja käyttöönottoon**

Näyttöön perustuvan hoitotyön ja yhtenäisten käytäntöjen kehittäminen muun muassa hoitosuosituksiin pohjautuen edellyttää myös hyvinvointialueilla resursseja hoitotyön kehittämistoimintaan ja hoitotyön johtamiseen. Tämä tarkoittaa esimerkiksi hoitotyön klinisiä asiantuntijoita, joiden työnkuvaan kuuluu hoitosuosituksen ja niihin perustuvien hoitotyön käytäntöjen käyttöönoton varmistaminen. Asiantuntijoiden lisäksi hoitotyön johtajat ovat keskeisessä asemassa varmistamassa sen, että hoitotyön ammattilaisilla on mahdollisuudet

osaamisen ja asiantuntijuuden päivittämiseen. Lisäksi hyvinvointialueilla tulee varmistaa hoitotyön ammattilaisten laadukas toiminta riittäväillä asiakas- ja potilastyöhön kohdentuvilla resursseilla sekä työkykyä- ja hyvinvointia tukevalla toimintaympäristöllä.

Hyvinvointialueiden kasvavat säästöpaineeet ovat kohdentuneet osassa alueista juuri hoitotyön asiantuntijoihin ja johtajiin. Kehitettäessä hoitotyön laatua ja vaikuttavuutta pitkällä tähtäimellä, tulisi leikkausten sijaan panostus kohdentua näihin näyttöön perustuvaa hoitotyötä tukeviin rakenteisiin. Keskeistä on myös vahvistaa hoitotyön asemaa päätöksenteossa ja varmistaa hoitotyön professiojohtajien säilyminen hyvinvointialueilla.

### **Hoitotyönsensitiivinen laatutieto auttaa tunnistamaan ennakoivasti kehittämistarpeita**

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimintatapoihin sekä niiden toteutukseen ja tuloksellisuuteen liittyvä seuranta- ja arviointitieto auttaa ennakoimaan kehittämistarpeita. Yhdenmukaisesti kerätty laatutieto sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioissa, alueellisesti ja kansallisesti, mahdollistaa vertailukelpoisuuden. Kerätty tieto auttaa havaitsemaan muutostarpeita käytännöissä ja toimintatavoissa varhaisessa vaiheessa, jolloin niihin voidaan reagoida nopeasti ja ennakoivasti.

Laadun seuranta- ja arviointitiedon kerääminen ja hyödyntäminen edellyttää rakenteita, toiminnan yhdenmukaistamista sekä vastuunjaosta sopimista. Kansallisilla laaturekistereillä on keskeinen rooli sosiaali- ja terveydenhuollon laadun seurannan ja arvioinnin varmistamisessa.

Hoitotyön näkökulmasta laaturekistereissä on kuitenkin edelleen kehittämis- ja laajentamistarpeita, erityisesti monitieteisyyden osalta. Tällä hetkellä rekisterit perustuvat lääketieteellisiin diagnooseihin, eivätkä ne täysin vastaa hoitotyön laadun seuraamisen tarpeita. Hoitotyönsensitiivinen laatutieto oli yksi THL:n laaturekisteripilotin rekistereistä, mutta pilotin päätyttyä näitä mittareita ei sisällytetty laaturekisteritoimintaan. Nykyisin hoitotyönsensitiivisen laatutiedon kerääminen ja seuraaminen tapahtuu erillisenä HoiVerKe-verkoston alaisuudessa vapaaehtoisuuteen perustuen.

Jatkossa kansallisia laaturekistereitä on tärkeää vahvistaa ja laajentaa hoitotyön laadun seurannan ja arvioinnin näkökulmasta, tai varmistaa muutoin riittävät kansalliset resurssit hoitotyötä koskevan seuranta- ja arviointitiedon keräämiseen ja hyödyntämiseen. Tulevaisuudessa olisi myös tärkeää tarkastella hoitotyönsensitiivisen laatutiedon suhdetta Hotus-hoitosuosituksiin ja siten pystyä seuraamaan ja arvioimaan kansallisten hoitosuosittelujen mukaisen hoitotyön toteutumista.

### **Lopuksi**

Hoitotyön laadun, vaikuttavuuden, turvallisuuden ja kustannusvaikuttavuuden kehittäminen edellyttää monialaisia rakenteita, jotka varmistavat korkealaatuisen hoitotieteelliseen tutkimukseen toteutuksen, kriittisesti arvioidun tutkimustiedon tiivistämisen, hoitosuosittelujen laadinnan ja kehittämisen, niiden mukaisten näyttöön perustuvien yhtenäisten hoitotyön käytäntöjen kehittämisen sekä hoitotyön laadun arvioinnin ja seurannan. Vain kehittämällä näitä tukevia kansallisia, alueellisia ja organisaatiotason rakenteita kokonaisvaltaisesti voidaan saavuttaa tavoiteltuja hoitotyötä koskevia kansallisia tavoitteita.

Heidi Parisod, tutkimusjohtaja  
Hoitotyön tutkimussäätiö sr (Hotus)

Hannele Siltanen, vanhempi tutkija  
Hoitotyön tutkimussäätiö sr (Hotus)